

Kulturdepartementet
postmottak@kkd.dep.no

Deres ref.: 2006/03392 KU/KU2 SHA:mmt

Vår ref.: NFD-020-08

Dato: 23. juni 2008

Høring av rapport om tradisjonelt håndverk

Vi viser til informasjon på KKD's nettsider og telefonsamtale med Sølvi Helmersen Aalbu angående høring på rapporten om tradisjonelt håndverk. Norsk Folkemusikk- og Danselag sto ikke på høringslista for rapporten, men siden vi heller ikke fant andre aktører innenfor faget folkemusikkinstrumenter velger vi å sende et innspill og håper det kan bidra i den videre prosessen.

For beskrivelse av aktører og nettverk på feltet viser vi til vedlegget som gir en oversikt. Listen er ikke uttømmende og det kan være aktører vi ikke har fått med, men den gir et bilde på miljøet og aktørene.

Forslag til tiltak for å videreutvikle samarbeidet i miljøet

Feltet er i stor grad drevet av entusiaster som operer innefor flere felt (både utøvere og instrumentbyggere, forhandlere) og på hobbybasis. Det er få aktører som lever av å kunne lage folkemusikkinstrumenter alene.

- Det bør initieres undersøkelser for å finne ut hva aktørene ønsker.
- Bø Museum har et par år arrangert seminarer om eldre hardingfeler der museumsfolk, interesserte og forskere har møttes. Slik seminar bør arrangeres jevnlig og inkludere alle aktørene på feltet.
- Det bør etableres profesjonelle nettverk på feltet. Et eksempel på et slikt nettverk er *The Violin Society of America* som hver sommer arrangerer flere ukers kurs i rigging, instrumentakustikk, buemakeri, osv i Oberlin i Ohio. De har også "Conventions" i forbindelse med konkurranser og utstillinger, i fjor hadde de fokus på "innovations in violin making". I noen grad driver også *the British Violin Maker Association* også på denne måten med tidsskrift og arrangementer i forbindelse med konkurranser.
- De ulike delene av feltet er spesialisert. Det vil nok være en utfordring å utvikle samarbeidet mellom de ulike aktørene. Aktørene må ha en klar fordel av det hvis det skal være et poeng.
- Mange av folkemusikkinstrumentene har nok paralleller i ulike land. Mulig et samarbeid over landegrensene i noen tilfeller kan være formålstjenlig.

Områder der det er behov for strakstiltak for å unngå tap av kompetanse

Her er feltet veldig vidt. Det er svært få unge hardingfelemakere i dag, to er under utdanning. Spørsmålet er om det er nok å gjøre for alle om man utdanner flere. Dette er en vanskelig balanse.

- Hvor mange unge er det som kan smi ei munnharpe?
- Lokalt bør det være mulig for folk å lære litt av håndverket i skolen. Det bør om mulig legges til rette for regionale håndverksfag innenfor feltene.
- Alle folkemusikkinstrumentmakeriene er utsatt, uten å kunne peke på ett spesielt. Desto smalere bruk desto smalere utvalg av de som kan bygge instrumentene.
- Fagene og instrumentene bør dokumenteres og settes inn i sin musikkhistoriske sammenheng også innen musikkakustikkfeltet. Dette må ha internasjonal skala.

Norsk Folkemusikk- og Danselag

LANDSLAG FOR LEVANDE FOLKEMUSIKK- OG DANSETRADISJONAR I NOREG

Besøksadresse: Kirkegaten 20 - Postadresse: Postboks 440 Sentrum, N 0103 Oslo - Tlf: (+47) 22 00 56 90 - Faks: (+47) 22 00 56 61
Bankkonto: 1503.04.18562 - Organisasjons.nr: 974 233 592 - Internett: www.nfd.no - E-post: nfd@folkogdans.no

NFD driv: NORSK FOLKEMUSIKKFORMIDLING og NORSK FOLKEMUSIKKATALOG www.folkogdans.no - ÅRINN www.arinn.no

- Når det gjelder forskning er alle feltene omtrent "hvite" mht musikkakustikk i Norge, mens det finnes en del arbeider innenfor akademien.
- Det bør kartlegges nøyere hvilke aktører som behersker byggefaget av folkemusikkinstrumenter for å skaffe bedre oversikt over hvilke områder der det virkelig er behov for strakstiltak.

Tiltak for å styrke omsetning, næringsutvikling og nye markeder

Det vil trolig være svært vanskelig også i framtida å ha økonomiske argumenter for fagene å bygge folkemusikkinstrumenter. Nettopp derfor er det behov for å stimulere virksomhetene.

Informasjon og markedsføring

Informasjonsarbeid og markedsføring er helt vesentlig. Noen av nettverkene, som f.eks Norsk Lur- og Bukkehornlag <http://www.lurogbukkehorn.org/> og Norske Naturinstrumenter <http://www.naturinstrumenter.no/> har svært gode nettsider med filmer, lydopptak, bilder og god informasjon om feltene. Disse selger utøverne, trekker til seg interesserte og i noen grad markedsfører instrumentene deres. Disse drives stort sett av entusiaster med god fagkompetanse innefor flere fag.

For hardingfela finnes det i dag ikke noe tilsvarende norsk nettsted.

Sidene med best oversikt utenfra er sidene til *The Hardanger Fiddle Association of America* i USA <http://www.hfaa.org/index.html> som også er drevet av entusiaster. Anders Buen melder at det finnes nettsider hos en del felemakere. Og kommenterer at "*mine egne har ligget ute en 10årsperiode. Disse har vært helt avgjørende for omsetningen, i all vesentlighet eksport av instrumenter.*" (home.online.no/~an-buen)."

Det kan være et problem at enkelte aktører ikke ønsker oppmerksomhet om sin virksomhet samtidig som de lager og selger instrumenter, da på hobbybasis. Det er vel grunn til å tro at det er en betydelig andel svart/grå omsetning av folkemusikkinstrumenter, noe som må ses på som en naturlig følge av en svært ulønnsom gjeskjeft.

Internasjonal interesse

Det er en god del internasjonal interesse for hardingfeler. Det finnes to hardingfelemakere i USA som driver på heltid, Lynn Berg og David Golber. Det er flere som tilbyr feler. Det er økende interesse for hardingfela i tidligmusikkmiljøet, i Japan, Frankrike, Belgia, England, osv.

For eksempel har filmene i serien "Ringenes Herre" der noe av musikken har vært framført på hardingfele, ført til økt popularitet. Filmmusikken har vært framført av symfoniorkestre rundt om i verden og det har vært interesse for å bruke autentisk hardingfele i disse. I Japan er det økende interesse flere utøvere og det er gitt ut plate med solo hardingfele der.

Priser og profesjonalitet - tiltak for å øke kunnskapene og konkurransevnen

Det er kostbart og tidkrevende å bygge hardingfeler. Mange utøvere trenger også flere instrumenter for å kunne bytte instrument for ulikt stille av fela. Felene blir dyre dersom det skal lønne seg å bygge dem her i landet. Musikkinstrumentprisene er kunstig lave på grunn av svart omsetning og lite næringsmessig tenking omkring virksomheten. Men prisene presses samtidig av en flom av rimelige instrumenter fra Kina og andre lavkostland. Produksjon i lavkostland vil trolig være en del av framtida, men det kan likevel ikke få som følge at vi ikke ivaretar kompetanse og faget i Norge.

I Frankrike er det opprettet et institutt for musikkinstrumentmakeri (<http://www.itemm.fr/site2/index.php?pp=28>) der de forsøker å støtte den nasjonale industrien på feltet med kunnskap, produktutvikling og profesjonalisering for å møte denne konkurransen. De har også en rekke topp folk i musikkakustikkmiljøet for eksempel IRCAM, og på flere universiteter. De er helt i front på forståelsen av blåseinstrumenter.

Et samarbeid mellom forskningsinstitusjoner, kompetanse ved museer, skoler og utøverne av handverket ville kunne bidra til økt konkurransevne og hevet kvalitet.

Dokumentasjon

Det er behov for dokumentasjon av instrumentene i form av bøker og nettsteder oversatt til flere språk der interesserte kan søke å møte instrumentene og håndverkene på en lettfattelig måte.

Hallverd Bjørgums hardingfelesamling utstilt på Sylvartun er i noen grad i en særstilling mht dokumentasjon av hardingfela, men folk kan bare møte den personlig på stedet. Det finnes en god del private samlinger som bør dokumenteres med tanke på eventuell publisering i for eksempel "The Strad", i "Strings" eller andre populærtidsskrifter.

Forslag til løsninger og oppfølging

- Feltet må kartlegges, det må innhentes gode forslag og settes i verk tiltak for å følge opp videre arbeid.
- Det er nok nødvendig å tenke "flerbruk" for de som driver innen dette feltet. Kun et lite fåtall kan leve av dette alene. Lista for støtte og utdanning bør derfor også legges på et lavere nivå enn en full yrkesopplæring over mange år.
- Stimulering av miljøene som eksisterer. La gode initiativ få utvikle seg til fagets beste.
- Flere kurs og seminarer for aktive aktører på feltet for å inspirere til småskalaproduksjon.
- Vurdere å fjerne moms på kunsthåndverk.
- Arbeide internasjonalt og søke kontakt med tilsvarende miljø ute slik noen allerede gjør, for eksempel Norsk munnharpefestival.

Med vennlig hilsen

Norsk Folkemusikk- og Danselag

Lene Furuli
daglig leder